

ПОДІЛ ЛІСІВ ВОДОЗБОРІВ ПРИТОК Р. СІВЕРСЬКИЙ ДОНЕЦЬ НА КАТЕГОРІЇ

Горошко В.В., канд. с.-г. наук, доцент
Біла Ю.М. доцент, канд. с.-г. наук
Гордіященко А.Ю. викладач
Державний біотехнологічний університет

На сьогодні поділ усіх лісів України на категорії проведено згідно постанови Кабінету Міністрів України від 16 травня 2007 року № 733 «Про затвердження Порядку поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок». Відповідно до діючої постанови ліси залежно від виконуваних функцій поділяють на: ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення; рекреаційно-оздоровчі ліси; захисні ліси; експлуатаційні ліси. Зауважимо, що існуючий поділ лісів на категорії, фактично не враховує особливості розташування їх на площах водозборів, не враховує функції які вони виконують в їх межах.

В роботі представлено результати аналізу поділу площ покритих лісовою рослинністю на водозборах приток середньої течії річки Сіверський Дінець.

Встановлено, що найбільш представленою категорією лісів у зоні середньої течії річки Сіверський Дінець є «Рекреаційно – оздоровчі ліси», частка яких становить 99,4 % всієї площі лісів регіону дослідження. Менш представленими є «Ліси природо-охоронного, наукового, історично-культурного призначення» – 0,4 % та «Захисні ліси» – 0,2 %.

Близько 100 % лісів водозбору річки Чуговка, Мерефа, Липець, Лопань, Харків, В'ялий, Муром віднесені до категорії «Рекреаційно – оздоровчі ліси». На водозборах рік Велика Бабка та Теліжка частка лісів вище зазначеної категорії складає 96,9 – 96,5 %. Також на водозборі річки Велика Бабка та Тетліжка представленні «Ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення». Частка яких складає 3,1 % площі лісів на кожному з водозборів. У складі «Лісів природоохоронного, наукового, історично-культурного призначення» у межах водозбору річки Велика Бабка представленні пам'ятки природи (1,2 %), ліси історичного та наукового значення (0,7 %), об'єкти природно-заповідного фонду (1,2 %). У межах лісів водозбору Теліжки категорія «Ліси природоохоронного, наукового, історично- культурного призначення» представлена лише пам'ятками природи.

Згідно постанови № 733 у категорії «Рекреаційно – оздоровчі ліси» виділяють - національні природні парки (господарська зона та зона регульованої рекреації), лісогосподарську та лісопаркову частини лісів зелених зон, ліси населених пунктів, ліси зон санітарної охорони джерел водопостачання. На водозборі річки Мерефа ліси категорії «Рекреаційно – оздоровчі ліси» віднесено на 100 % до лісогосподарської частини лісів зелених зон. У межах водозборів рік В'ялий, Мжа, Уди, Харків, Лопань,

Велика Бабка їх частка коливається від 11,0 до 26,0 %. До національних природних парків (господарська зона та зона регульованої рекреації) віднесено ліси лише водозбору річки Мжа, частка яких становить 1,3 – 3,0 % від площі всіх лісів водозбору. Категорія «Ліси населених пунктів» представлена серед лісів водозбору річки Уди, в склад якої входять водозбори річки Лопань та Харків, у межах яких частка лісів відповідної категорії становить 1,0–4,0 %. Ліси зон санітарної охорони джерел водопостачання виділенні лише на водозборі річки Велика Бабка, частка яких становить 4,3 % загальної площі лісів водозбору.

В категорії «Захисні ліси» виділяють державні захисні смуги та захисні смуги вздовж автомобільних доріг. Ліси відповідної категорії представленні обмежено на водозборі річки Велика Бабка, Лопань, Харків, Уди та Мжа. Їх частка коливається в межах 0,1 – 0,4 % площі лісів представленої на водозборі. Інші особливо захисні лісові ділянки у складі лісів досліджуваних водозборів згідно матеріалам лісовпорядкування не виділено. Отже питома вага заборонних смуг вздовж берегів річок або інших особливо захисних ділянок лісу водоохоронного або захисного значення, як то «лісові ділянки навколо виток річки» або «берегозахисні лісові ділянки», в межах досліджуваних водозборів досить мала, а частіше взагалі відсутня. При поділі лісів водозборів на категорії не враховували їх місце у структурі земель, особливості розташування, їх вплив на показники річкового стоку. Дослідження А.І. Міховича підтверджують необхідність врахування особливостей розташування лісів у межах різних частин водозборів при відділенні категорій та особливо захисних ділянок у складі лісів водозборів рік.

Поділ лісів на категорії обумовлює у першу чергу певний режим ведення лісового господарства. Існуючий режим ведення господарства у лісах досліджуваних водозборів не відповідає фактичним функціям які виконують ліси. Особливу увагу слід приділяти насадженням, що формуються у межах зони виток річки, які насамперед мають найбільш вагомий вплив на показники річного річкового стоку і як наслідок потребують більш суворого режиму ведення лісового господарства. Насадження у межах середньої та нижньої частини течії річки мають менше гідрологічне значення ніж ліси гирлової частини. Відповідно у них можна запроваджувати менш суворий режим ведення господарства ніж у лісах гирлової частини водозбору.

Висновок. Найбільш представленою категорією у зоні середньої течії річки Сіверський Дінець є «Рекреаційно – оздоровчі ліси», частка яких становить 99,4% всієї площі лісів регіону дослідження. Менш представленими є «Ліси природо-охоронного, наукового, історично-культурного призначення» – 0,4% та «Захисні ліси» – 0,2%. Існуючий поділ лісів водозборів на категорії захисності вимагає його перегляду. При цьому необхідно враховувати місце лісів у структурі земель водозборів, особливості їх розташування, а також особливості впливу на показники річкового стоку.